

פרשת יתרו

שבת מקור הברכה

מתוך קשיים גדולים, אבל דוקא עי"ז הוא עבד את הקב"ה, והוא התעלה מתוך כל הנסיונות וכל הצרות והרדיפות שפקדו אותו.

אך כאשר בא חזרה לארץ כנען רצה יעקב שתהיה ההנהגה עמו באופן האחר, וזה מה שאמרו חז"ל שביקש יעקב לשבת בשלוה, כלומר שהוא רצה להתחיל לעבוד את הקב"ה מתוך מנוחת הנפש ולעלות יותר ויותר, ועל זה אמר לו הקב"ה, 'לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב שמבקשים לישב בשלוה בעוה"ז', ולכך קפץ עליו רוגזו של יוסף, כי הוצרך להמשיך במהלך זה של התעלות מתוך קושי ונסיונות, ע"כ דברי השפ"א בקיצור.

אולם המתבאר לנו כאן שישנם באמת ב' הנהגות בעבודת ה', שבהם נתון ההבדל בין עבודתו בשבת לבין זו של שאר ימות השבוע, שבכל ימות השבוע הלימוד הוא עם יותר לחץ ויותר במתח, כי זה המחויבות שלנו בששת ימי המעשה, שאלו ימים של עשיה וצריך להספיק לעשות, ובשעה שצריכים להספיק כמה שיותר, אנו מופקעים לגמרי ממנוחה, שכאמור המושג 'מנוחה' זה **שכל מלאכתך עשויה**, ואם לחוצים להספיק זה ההיפך הגמור של מנוחה.

אבל כיון שבאה שבת באה מנוחה, כי שבת זה יום שכולו מנוחה, דומיא דהעתיד לבא, שבשבת לא מכינים כלום, ורק משתמשים במה שהוכן כבר במשך כל ימות השבוע, וזה ממש מעין העוה"ב כמו שחז"ל דימו את העוה"ב לשבת 'שמי שטרח בע"ש הוא יאכל בשבת' דהיינו שעוה"ב זה גם בבחינה זאת ש'מלאכתך עשויה' ולא עושים כלום ומשתמשים רק במה שהוכן כבר בששת ימי המעשה - עוה"ז. וכלשון המשנה בסוף מסכת תמיד 'מזמור שיר ליום השבת מזמור שיר לעתיד לבא ליום שהוא כולו שבת ומנוחה לחיי עולמים', שבת היא מעין עוה"ב יום שבת מנוחה.

ולכן בשבת כל מה שעושים צריך לעשות בצורה של מנוחה, שדרך ההתעלות היא דוקא מתוך השקט ושלוה, והלימוד ג"כ צריך להיות בצורה רגועה ושלוה יותר, וחלילה אין הכוונה להתעלות פחות, אלא להיפך מתעלים יותר, אך לא בצורה של קושי ומרובה, ורק מתוך מנוחת הגוף שאוכלים יותר וישנים יותר, והעליה כולה היא בצורה שלווה יותר דומיא דעת"ל.

וז"ל הרמב"ם בסוף הלכות מלכים 'לא נתאו החכמים והנביאים ימות המשיח. לא כדי שישלטו על כל העולם. ולא כדי שירדו בעכו"ם. ולא כדי שינשאו אותם העמים, ולא כדי לאכול ולשתות ולשמח, אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה, ולא יהיה להם נוגש ומבטל כדי שיזכו לחיי העולם הבא, ובאותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות שהטובה תהיה מושפעת הרבה, וכל המעדנים מצויין כעפר, ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד'.

המבואר ברמב"ם שכל מה שיתחדש לעתיד לבא זה שיוכלו לעבוד את ה' במנוחה, וזה שאמר שלא יהיה שם קנאה ותחרות, שדברים אלו הם היפך המנוחה, כיון שהאדם במרוצה של להשיג עוד ועוד, וזה גם הדבר היחיד שיש בעוה"ב שצדיקים יושבים ועטרותיהם

א

"זכור את יום השבת לקדשו ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלקיך... על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו" (פ"כ פס' ח,יא).

הנה בפסוק מבוארים כמה וכמה עניינים שכולם יחד נכללים בציווי של שמירת שבת, העניין הראשון הוא 'שביתת מלאכה', וכמבואר בסוגיא בשבת פרק במה טומנין (מט, ב) שילפינן חיוב שביתה מדכתיב 'לא תעשה כל מלאכה' שנצטוונו לשבות מכל אותם ל"ט מלאכות שנועשו במשכן, והטעם שאסרה התורה כל המלאכות שהיו במשכן, כי מלאכת בניין המשכן מקבילה לבריאת עולם, כמו שמצינו במקומות רבים בחז"ל, [במגילה י, ב אי' ויהי ביום השמיני, אותו יום היה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, נאמר כאן ויהי ביום השמיני ונאמר ויהי ערב ויהי בוקר וכתב על כך המהר"ל (חידו"א שבת כא, ב) 'ר"ל כי הוויית המשכן הוא כמו הוויית שמים וארץ' עיי"ש] המבואר שאלו הם המלאכות של בריה"ע, ומאחר וביום השביעי שבת ה' מכל אותם מלאכות בהם ברא את העולם, נצטוונו גם אנו לשבות מאותם מלאכות זכר למעשה בראשית, זה עניין המנוחה שבשבת.

העניין הנוסף המבואר בפסוק הוא קדושת השבת, שכתוב 'לקדשו', והקדושה הזו באה מכח המנוחה והשביתה שיש בשבת, שעל ידי ששובתים ממלאכה, מתאפשר יותר לעבוד את ה' בשלוה ובמנוחת הנפש.

ב

ולבאר את עניין עבודת ה' במנוחה שיש בשבת נקדים לבאר שהנה בפרשת וישב נאמר **"וישב יעקב בארץ מגורי אבין בארץ כנען" ודרשו חז"ל 'ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלוה, אומר הקב"ה, לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה'**, וכתב על כך השפת אמת (פרשת וישב תרל"א) שישנם שני דרכים להתעלות בעבודת ה', האופן הראשון הוא ע"י קשיים ונסיונות, שבכל עת הקב"ה מנסה את האדם, ובכל עת הוא מבקש לראות כיצד יעמוד בנסיון, וכאשר זאת ההנהגה עם האדם, הרי שעצם התגברותו על כל הקשיים והנסיונות העומדים בפניו, היא הדרך הטובה ביותר להתעלותו בעבודת ה'.

אולם אומר השפת אמת שישנו אופן נוסף, שבו יש לאדם הארת פנים מלמעלה, והוא יכול לעבוד את ה' בשמחה, ולעלות ולהתרומם מעלה מעלה מתוך רוגע ומנוחת הנפש, וזה הביאור בדברי חז"ל אלו, שיעקב אבינו במחצית הראשונה של חייו היה כל הזמן במצב של התמודדות עם נסיונות והרבה מאוד קשיים, שקודם עשיו רדף אחריו, ואח"כ העשרים ושתיים שנה בבית לבן הארמי, ששם היו לו ג"כ נסיונות גדולים, וכמו שאומרים בנוסח ההגדה של פסח 'לבן ביקש לעקור את הכל שנאמר ארמי אובד אבי' וגם כאשר בא לשוב לביתו בא עשיו לקראתו וארבע מאות איש עמו, וכך כל חייו עברו

בראשיהם ונהנים מזיו השכינה - וזה עניין המנוחה שבשבת, שיש לנו יום שבו אנו איננו תחת לחץ וחובת העשייה של שאר ימות השבוע, אלא אנו יכולים לשבת במנוחה והתעלות בעבודת ה', וזה מה שנוגע לעניין המנוחה של שבת.

ג

אבל מלבד שני ענינים אלו יש עניין נוסף המבואר בפסוק והוא מש"כ **"על כן ברך ה' את יום השבת וגו'"** כלומר שמלבד הקדושה והמנוחה שבשבת יש גם את **'ברכת השבת'**, ונבאר זאת ע"פ מש"כ המלבי"ם בפרשת בראשית (ב-א) שתחילת הבריאה בששת ימי המעשה היתה בהנהגה תחת הטבע, כלומר שהקב"ה טבע בבריאה מהלך קבוע שבו מתנהל העולם באופן קבוע ורגיל, ובהנהגה זו אין שינויים, וזה מה שנקרא ההנהגה הטבעית, והיא זו שנבראה בששת ימי המעשה, וזה אפילו לא שייך לשכר מצוות ועונש העבירות, אלא ש'עולם כמנהגו נוהג'.

ואמנם בשבת התחדש שבתוך הנהגת הטבע יש הנהגה נוספת שהיא ההנהגה ההשגחתית, שהקב"ה מנהיג את העולם בצורה של שכר ועונש לפי מעשיהם של כלל ישראל כגון **"השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרת ועבדתם אלקים אחרים וגו'** ועצר את השמים ולא יהיה מטר וגו'" ועוד רבים כאלה, אבל זאת עדין הנהגה שכפופה להנהגת הטבע, שאף ההנהגה המושגחת היא לא יציאה מן הטבע, אלא היא מסובבת את הטבע בצורה כזו או אחרת, כדי שיתקיים רצון ה' בעולם.

וכאן מגיע מה שכתוב **"ויברך א-לקים את יום השביעי"** שמלבד מה שבשבת ההנהגה אינה טבעית אלא היא תחת ההשגחה, התחדש ע"י הברכה הזאת שבבריאה החומרית יכול להיות הנהגה מחוץ לטבע, ויופיע אל תוך הבריאה שפע מחודש, וההשפעה הופכת להיות ג"כ סוג השפעה שהיא מעין עוה"ב, וזו ההנהגה הניסית בעולם, שהקב"ה השפיע אל תוך העולם הטבעי דברים שבעצם הם מחוץ לדרך הטבע, וזה הענין של ברכה, שזה משנה את הטבע בצורה רוחנית.

אבל לא זו בלבד שבשבת אנו זוכים לברכה עבור השבוע שבא לקראתנו, אלא זה הרבה יותר, כי השבת היא מקור הברכה לכל מה שעשינו עד כה, כי אנו מגיעים אל השבת עם כל מעשינו שבכל

ששת ימי המעשה, וע"י שאנו שומרים את השבת כראוי מתברכים כל הישגים של ששת ימי המעשה של השבוע החולף, **"ויברך את יום השביעי כי בו שבת מכל מלאכתו"** ז"א שהברכה חלה על כל המלאכות שעשייתם התכלתה בבא השבת ומהם שבתנו, וזה הכונה בפסוק, שע"י בא השבת אנו זוכים לברכה שתחול על כל מה שעשינו במשך כל הימים, ועי"ז אנו נכנסים לימי המעשה הבאים עם ברכה על כל מעשינו, באופן שאנו חיים בעולם החומרי של ששת ימי המעשה בהנהגה שהיא בעצם ניסית והיא מחוץ לטבע הרגיל. היוצא מן הדברים שבשבת ישנם ג' חלקים, קודם כל יש את החלק של **'מי שטרך בע"ש'** שבמשך ששת ימי המעשה צריך להרבות ולעשות מלאכה בין ברוחניות ובין בגשמיות, וכאשר מגיע שבת אנו מגיעים עם כל מה שטרחנו בע"ש, וכיון שבאה שבת כבר כל מלאכתך עשויה, ומתוך זה בא עניין השביתה שלא תעשה כל מלאכה ביום השבת.

ובנוסף לזה יש את עניין הברכה, שבשבת כל מעשי ידינו מתברכים לשבוע הבא, כי שבת זו הנהגה ניסית שמעל הטבע, ומי שמשתדל בשבת לידבק ביותר בהנהגה זו של מנוחת השבת לעבוד את ה' מתוך מנוחת הנפש, ויותר משתייך לשביתה ולקדושה של שבת, זוכה ליותר ברכה.

[וזו הטעם שבשבת יש עניין גדול יותר לחדש חידושים - כי החידוש בתורה, הוא שייך לעולם שמעל לטבע, כמש"כ **"אין כל חדש תחת השמש"**, אבל אמרו חז"ל שלמעלה מן השמש יש חדש, כי התורה שייכת לעולם שמעל הטבע ולכך בשבת שהנהגה היא מעל הטבע אנו יותר שייכים לעניין החידוש בתורה].

ואם אנו רוצים באמת לזכות להשפעות העליונות של שבת, אנו צריכים להשקיע בכל שלושת החלקים האלו, שגם בששת ימי המעשה נעמול כראוי, כך שנגיע אל השבת באופן שבאמת מלאכתך עשויה, ועי"ז זה גם נמשיך להתעלות בחלק של שביתה השבת, ונזכה לעבוד את ה' מתוך מנוחת הנפש, וככל שנלמד טוב יותר במשך השבוע ונגיע לשבת עם יותר עשייה, כך נאכל יותר בשבת, ועי"ז נזכה ג"כ יותר לברכת השבת על כל מעשינו, ומתוך זה נזכה גם להמשך השפעה של ברכה גם להמשך ששת ימי המעשה הבעל"ט.

דברים חריפים מרבינו שליט"א, בדבר חילול כבוד שמים הנגרם בעקבות ההפגנות

שורש הלשון חילול ה', מבואר בנפש החיים, במהר"ל ובעוד ספרים, שהוא מלשון 'חלל'. ולפי שהקב"ה ברא את העולם עם תכלית לגלות כבוד שמים, וכאשר נעשים מעשים אשר הם הפך כבוד שמים, נוצר חלל וחסרון במקום בו היה צריך להיות כבוד שמים (עי' נפה"ח ג, ח ובקו' הזיכרון לבעל הפחד יצחק בהערות על ספר חפץ חיים).

ומכאן המקור לחומרה הגדולה של עון חילול ה', כפי שהביא רבינו יונה בשע"ת (ד, ד) **'ויש עון אשר לא תנקה הנפש ממנו ובלתי טהורה היא ואינה רצויה עד אשר המות יפריד בינה ובין הגוף אשר חטאה בו... והוא עון חילול ה'.** ולפי שכאמור, חילול ה' פוגם בעצם התכלית של גילוי כבוד שמים.

מה נוראה היא הפרצה הזאת, כאשר צעירים מתוך המחנה שלנו יוצאים להשתתף בהפגנות ולנהוג בפראות. אין לך חילול ה' גדול מזה שאנשים המתנהגים כבני תורה, הם עצמם גורמים להשניא את התורה על אחרים, עד שאף אנשים שלא היו מעולם נגד הציבור שלנו מתחילים לשנוא את דרך התורה בעקבות מה שקורה. זאת מלבד מה שנוהגים בפראות ובבזיון כנגד השוטרים והורסים בזה את יסוד צורת האדם.

מה שעלינו לעשות בכדי לתקן זאת, הוא מה שמביא רבינו יונה בהמשך דבריו, להרבות בקידוש ה' כנגד החילול שנעשה, ולמלאות החלל שנוצר. וכבר מבואר בדברי הרמב"ם בפ"ה מהל' יסוה"ת שאדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות הנוהג בדרך שהבריות מרגנות אחריו, אע"פ שאינם עבירות, הרי זה חילול את ה'. ולהפך, כותב הרמב"ם, שצריכים לנהוג לפני משורת הדין בדרך שכולם יאהבו את התלמיד חכם ויתאו למעשיו, וזה גורם לקידוש ה'.

ואמנם רבינו יונה כותב עוד (שם או' ט"ז) שגם עסק התורה מכפר על חילול ה', מכ"מ נראה שזהו בתור כפרה לאדם עצמו שחילל את ה', אולם התיקון לעצם מה שנעשה כעת, הוא ע"י שנרבה כבוד שמים ונתנהג בצורה שתאיהב ותפאר על כולם את דרך התורה.